

LLEIS COMENTARIS SOBRE L'ESCRIPTOR

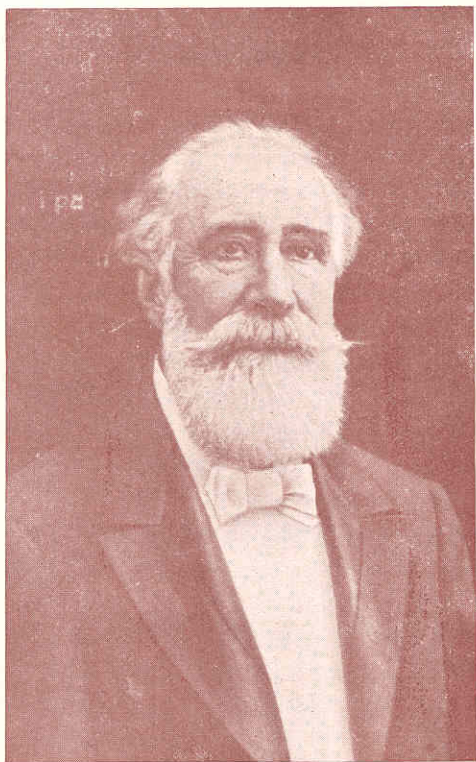
D. Albert de Quintana i Gombis

I. - EL POETA DE TORROELLA

El nostre treball sobre Albert de Quintana i Gombis no ens fa suar gaire: quatre mots de divulgació literària. I és necessària a Torroella, la pàtria d'aquest capdevanter del Renaixement literari català, una feina d'aquesta mena?

Malhauradament sí; i podeu contar si ens raca confessar-ho!

La literatura, en sentit estricte, va endreçada a tota mena de públic: els versos i les proses literàries, generalment, no són a la faïçó de la ciència filosòfica dels pagans, un misteri no descobert sinó a una colla d'iniciats, a una selecció determinada: llur destinació és eminentment democràtica. Sembla, doncs, que un poeta de la volada d'Albert de Quintana, en sa terra nadiua no deuria romandre, com succeeix, ignorat.

Una penya, i penya ben migrada de lletra-ferits, que diríem, és clar que en sap alguna cosa: no escrivim per aquests tres o quatre, tres o quatre literalment, entenem-nos. L'altre gent el coneix potser com a polític; però no pas com a escriptor.

Volem fer conèixer i apreciar el *Poeta* de Torroella; ho posem en majúscula i ho subratllem. I per això no ens cal trencar-nos el cap per esbrinar-ho. La feina és lleugera: amb prou feines, tant en temps antic com en temps modern, existeix la literatura torroellenca; i per altra banda aquell poeta famós que es

deia Jordi de Sant Jordi, que fa poc *El Día Gráfico* no s'atrevia a afirmar si era natural de València o de Torroella de Montgrí, poeta que en tal cas hauria compartit l'honor del títol amb el nostre Albert de Quintana, està fora de tota discussió, segons llegim en una història de la Literatura Catalana, escrita a consciència, que era valencià. N'ha existit algun altre de poeta torroellenc, però no del relleu del nostre Quintana.

II. - L'ESPERIT DE SA OBRA LITERARIA

Algú podria imaginar-se, en assabentar-se de que nostre Poeta pertanyia al partit liberal, que escrivia a tall d'*avençat* —com diria un home de poble— que en sos escrits hom copçaria expressions atees, a semblança d'en Bartrina, o si res més no, escèptiques *a lo* Campoamor:

«Es mi fé tan crecida
que amo a Dios *aunque* me dió la vida»...

Res d'aixó: Ací i allà de sos versos i de sos discursos trobareu campear una sincera religiositat, que a voltes es converteix en pietat digna dels llavis sinó d'un místic, d'un fervorós creient. Llegiu son discurs de gràcies en els Jocs Florals de Barcelona de 1873, son discurs presidencial en la mateixa festa celebrada l'any següent, quan contava prop dels quaranta anys d'edat; ses poesies, sobre tot les inspirades cap als vint anys i les dues més famoses, titolades «Cançó del Comte d'Urgell, En Jaume lo desditxat» i «Cançó del llatí».

L'amor a sa terra és sentida pel poeta també vivament; una amor poderosa, heroica, com la dels benemèrits restauradors dels Jocs Florals; com la de Carles Aribau, Víctor Balaguer, polític també com nostre poeta, Pelai Briz; com tots o quasi tots els poetes de la primera fornada del Renaixement. I com en ells, les dues amors religiosa i patriòtica se confonen i surten pures de son cor, fresques i candoroses, enceses de llum i clares i abundoses com les aigües d'una deü de nostres regions muntanyenques.

També és palesa entranyable l'amor a sa mare, l'amor a Torroella i al riu Ter, fecondador de nostres camps i que ens proporciona inexhaurible l'aigua que bevem. L'amor a nostre riu, que vibra especialment en la poesia que li endreça, de tendreses idil·liques —de sabor franciscana o panteïsta, que escriurién certs literats moderns que mai no han sabut en que consistia el panteïsmo ni el franciscanisme— com veuran en aquest volum nostres llegidors amb els fragments que d'ella publicuem; amor que el mogué a adoptar el seudònim de «Lo cantor del Ter» per donar a conèixer al públic versos que foren aplaudits.

L'amor a nostra vila está bellament reflectida en les paraules que figuren amb oportunitat en els recordatoris de son traspàs, les quals ens plau copiar:

«A TORROELLA DE MONTGRI— ... Trencades ja les cordes de ma lira, blanc de neu el meu front i el cor negat de llàgrimes, aplegades en llarc romiatge per tot el món, espero l'hora del repòs etern, a l'ombra del vell castell, sota les gòtiques arcades de ta Iglésia, on jauen els meus, al costat de les cendres de la mare meva.

Passat l'escalf del present, quan ja no hi sia, recorda quant t'aimava, i que eix amor l'he deixat tot sencer a n'els meus fills.—ALBERT DE QUINTANA».

III. - SOS MERITS LITERARIS

Son estil és robust i sobri, poc floresc, sobretot en sa darrera pro-

ducció. En quant al tercer lema dels trovadors «Amor», estigué més fluix al meu entendre. Sos temes son gairabé exclusivament pertanyents al primer lema «Pàtria», per bé que arreu vibra fortament, com he indicat, el sentiment religiós.

Sa obra no és molt copiosa, però si no en tingués d'altres que l'acreditessin d'excel·lent poeta, bastarien les nomenades «Cançó del Comte d'Urgell» i «Cançó del llatí» per fer-lo ovirador i donar-li un enlairat sitial entre els poetes ranaixentistes.

La «Cançó del llatí» gosem afirmar que és sa millor poesia: curta, d'un simbolisme interessantíssim i simpàtic, noble, sòbria, alada i robusta, mereixeria portar la firma d'un excels poeta modern. Sense negar un rellevant mèrit a la «Cançó del Comte d'Urgell», que trobem més estudiada, però un xic monòtona donada sa extensió de poema.

Els nostres companys també la consideren notable i digna de figurar en aquest volúm per son mèrit i per no haver estat impresa — cosa estranya — en el petit recull de composicions literàries de nostre poeta que publicá no fa molts anys *Lectura popular* de Barcelona i que és l'únic recull existent de sos treballs. Nosaltres no la coneixiem i ens pensem que passarà igualment als actuals veïns de Torroella.

IV. - NOTES BIOGRÁFIQUES

Estampem ara una curta nota sobre el poeta i sa obra, deixant per altra ocasió, ja que en aquest llibre ens ho priva la manca de temps, l'aplegar interessants dades i detalls sobre la figura del nostre patrici, que mereix quelcom més que les curtes i malgirbades impressions que ara publiquem.

D. Albert de Quintana i Gombis nasqué en nostra vila el 28 de novembre de 1834 i morí a Girona el 17 de març de 1907. Jauen ses mortals despulles en el panteó de sa família de nostre cementiri.

Amb una amabilitat que agraim cordialment desde aquestes pàgines, el distingit fill del poeta, l'estimat patrici D. Pompeu de Quintana, ens ha permès registrar i cedacejar els papers originals de son pare; i hi trobem el començ d'un llibre, amb poesies escrites amb bella i entenedora lletra.

El llibre es titula «Lo Cantor del Ter». Porta un pròleg amb endreça a sos compatricis, en el qual, com en la resta del llibre, vibren pures i fortes les amors a sa mare, son riu, son poble, sa llengua, son Deu. Tot ell tambe, com les poesies que el segueixen está amarat de sinceritat i puressa i claretat d'intenció i expressió que enamora.

Res de cerebralisme; ell, com l'aucell, canta amb espontaneïtat, amb naturalitat, i el cant llisca de son cor i de son ànima com un riu d'aigües crestallines; ha après sa llengua, la domina com era possible dominar-la en aquells primers temps del renaixement literari, i per bé que son estil no té l'elegància i noblesa que remarquem en posteriors composicions seves, no está tan empedrada d'arcaïmes sa parla com en aquella època era consuetud. Aleshores tenia cap a vint anys, com confessa ell mateix.

En 1859 obté un premi ordinari en els Jocs Florals de Barcelona per la formosa poesia, de que ja hem parlat, «Cançó del Comte d'Urgell». En els mateixos Jocs Florals i en altres certàmens literaris, és premiat amb altres distincions honoroses.

*Au poëte, au fëlibre,
au citoyen
Vif et cordialement applaudi!
OBÉISSANCE PASSIVE
H. H. Juin 1870*

O soldats de l'an deux! ô guerres! épopées!
Contre les rois tirant ensemble leurs épées,
Prussiens, Autrichiens,
Contre toutes les Tyrns et toutes les Sodomes,
Contre le czar du Nord, contre ce chasseur d'hommes
Suivi de tous ses chiens,

Contre toute l'Europe avec ses capitaines,
Avec ses fantassins couvrant au loin les plaines,
Avec ses cavaliers,
Tout entière debout comme une hydre vivante,
Ils chantaient, ils allaient, l'âme sans épouvante
Et les pieds sans souliers!

Au levant, au couchant, partout, au sud, au pôle.
Avec de vieux fusils sonnant sur leur épaule.
Passant torrents et monts,

i que demostra el viu afecte que a ambdós poetes enllaçava, potser tant per raó de llurs aficions literàries com per les inquietuds democràtiques i de llibertat que encenien sos cors.

En els mentats Jocs, l'any 1873, fou nomenat mantenedor i en la poètica Festa llegí el discurs de Gràcies; i en ella, l'any següent fou molt aplaudit per son notable discurs de President.

En la primera festa del Feli-brige —o sia dels poetes rossellonesos— celebrada a Avinyó el 21 de maig de 1876, fou llegida sa «Cançó llatina»; publicada més tard per la notable *Revue de Langues Romanes* i altres periòdics del migdia de França i de Catalunya.

El famós escriptor francès Víctor Hugo li dedicà en 1870 una poesia d'aire imponent, semblant una tempesta d'imatges vives, d'enlluernadores expressions, impetuosament revolucionàries, amb un autògraf que reproduim

Ens vindria aquí com l'anell al dit l'explicació de ses relacions literàries sobre tot amb als felibres i amb llur Príncep especialment, el gran Mistral; i així mateix algú detall sobre sa carrera política, en la qual aconseguí llocs preeminents. Però, Deu ens do salut i lleure, que aixó ho intentarem probablement en altra ocasió propícia.

I que sigui aquest treball un tribut digne de l'eminent patrici, sinó per mos mèrits personals, per ma bona intenció, i per l'homenatge que així nostra vila li ofrena en aquest volum endiumenjat i tot odorant de Festa Major.

F. VIVER, PREV.